

Світлана КРОПЕЛЬНИЦЬКА,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ НА ОСНОВІ КЛАСТЕРІВ

Більшість країн ОЕСР в управлінні інноваційним розвитком територій застосовують кластерний підхід. Обговорення питання про кластери, їх прототипи та аналоги, форми їх фінансової підтримки в економічній літературі проводиться вже давно, та досі не сформовано єдиного погляду щодо сутності цього економічного явища та забезпечення його розвитку [1, с.38]. Кластери об'єктивно існують, через них проходять чималі грошові потоки, однак проблемам реального впровадження та функціонування кластерів та їх ролі в реалізації стратегічних пріоритетів розвитку територій, в реалізації інноваційних завдань євроінтеграції та децентралізації не приділено достатньої уваги. Більше того, теоретико-методологічні розробки з кластерної тематики, зазвичай, залишаються «невтіленими у життя».

В контексті реалізації Плану заходів з реалізації у 2015 – 2017 роках Стратегії розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 року на Івано-Франківщині запропоновано реалізувати проект «Впровадження кластерної моделі розвитку народних художніх промислів на Прикарпатті» [2; 3]. Його метою є саме впровадження розробленої методології адаптації системи кластерних моделей розвитку економіки, зокрема, на основі комплексу науково-методологічних публікацій [4; 5; 6], а також на базі пілотної науково-інноваційної розробки “Ліжникарство та інші народні художні промисли на Прикарпатті”, які отримали схвалення та рекомендацію до подальшої реалізації за розпорядженням Кабінету Міністрів України № 145-р від 27.01.2010 р. У згаданому нормативному документі Івано-Франківську область визначено як базову для поширення досвіду створення кластерів у галузі народних художніх промислів [7].

Проект має вирішити таку основну проблему як відродження народних художніх промислів та ремесел через адаптацію кластерної моделі організації виробництва задля досягнення якості продукції на національному та зовнішніх ринках і забезпечення самозайнятості та соціального захисту жителів у сільській, зокрема гірській місцевості.

Загальновідомо, що кластер стимулює конкуренцію та прискорює інновації. У кластері потужності є мінімальними, а витрати розподіляються між учасниками кластеру, що є привабливим особливо в умовах децентралізації, коли мешканці громад починають спільно вирішувати проблеми місцевого значення.

Кластер народних художніх промислів об'єднає на добровільних засадах одноосібних виробників, підприємців народних промислів і забезпечить високий рівень якості екологічно чистої продукції на національному ринку та за його межами.

Проект передбачає адаптувати цілісну систему кластеру як відносно нову для українських реалій форму організації виробництва. При цьому він узгоджується з усіма пріоритетами державної політики у галузі народних художніх промислів (НХП), що викладено у вітчизняному законодавстві про народні художні промисли.

Косівський район Івано-Франківської області відомий як центр народних промислів на Прикарпатті і приваблива територія для етно-, еко- та агротуризму. Традиційно на гірських територіях Косівщини були розвинуті тваринництво (вівчарство), лісова галузь та промисли, які на сьогодні занепали через низькі закупівельні ціни на живу вагу (тварин); відповідно низьке використання високогірних пасовищ; протиправне та понаднормове вирубування лісів; занепад центрів прикладного мистецтва. Це призвело до високого рівня безробіття на даній території; соціальної незахищеності громадян, які працюють неофіційно; низьких зарплат та пенсій; міграції людей на більш привабливі території; низької якості виробів НХП та скорочення обсягів їх реалізації.

В свою чергу, створення в Івано-Франківській області динамічного кластеру НХП уможливить область конкурувати на світовому ринку, розроблені методики адаптації таких виробничих структур дозволять поширювати досвід в різних галузях економіки як окремих регіонів, так держави в цілому.

Проект впровадження кластерної моделі НХП відповідає завданням Державної стратегії регіонального розвитку, зокрема таким як:

- розвиток сільської місцевості;
- підвищення узгодженості політики стимулювання розвитку “точок зростання” та підтримки економічно менш розвинутих та депресивних територій регіонів [8]. А у Стратегії розвитку Івано-Франківської області допоможе розв’язати завдання, спрямоване на сприяння самозайнятості у сільській, зокрема у гірській місцевості [3].

Науково доведені результати проекту мають практичне значення та зорієнтовані на подолання негативних тенденцій у соціально-економічному розвитку регіону та містять економічно обґрунтовану концепцію фінансового механізму функціонування виробничої системи через адаптацію кластерів в українській економіці. Це дозволить забезпечити належний рівень життя і добробуту людей, знизити рівень безробіття, підвищити рівень соціального захисту та забезпечення, сформувані і структурувати внутрішній ринок. Запропоновані підходи, методи та отримані результати вже мають практичне застосування у реалізації промислової політики на рівні області, при розробці Програм соціально-економічного та культурного розвитку Івано-Франківської області, Регіональної програми підтримки підприємництва в області.

Отже, функціонування виробників та інших учасників у системі кластера, за світовою практикою і за обґрунтованими висновками науковців, сприяє підвищенню продуктивності праці та якості продукції, стимулюванню конкуренції та інновацій, залученню інвестицій, створенню нових робочих місць.

Таким чином, цінність проекту впровадження кластера НХП полягає в тому, що це інноваційний проект, який відродить і популяризує створення унікальних авторських виробів народного мистецтва з екологічно чистої сировини; об’єднає

виробників НХП; забезпечить зайнятість громадян, підвищить їх доходи, соціальний добробут; забезпечить надходження до місцевого бюджету. Зважаючи на вище перелічені очікувані вигоди проекту, можна стверджувати, що такий проект відноситься до розвиткових, оскільки сприяє імплементації впливу цілої низки факторів розвитку територій.

На сьогодні держава вже створила певні умови реалізації розвиткових проектів. Зокрема, відновлення у 2015 році функціонування Державного фонду регіонального розвитку дозволило започаткувати в Україні фінансування проектів регіонального розвитку на конкурсній основі та відповідно до регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації. В контексті стратегічного розвитку територій змінюється практика застосування механізмів його фінансування та процедура підготовки, оцінки та відбору проектів розвитку [9].

Наразі ще завчасним є формування висновків щодо ефективності створеної системи реалізації, функціонування та фінансування стратегічних пріоритетів розвитку територій, зокрема і на основі кластерів. Водночас, слід підтримати ті кластерні ініціативи, які вже доведені до етапу практичного впровадження, щоб переконатись, наскільки наукові розробки в економічній сфері можуть мати реальне втілення і результативність.

Список використаних джерел

1. Крпельницька С. О., Вусятицька М. П. (Україна). Інституційно-фінансова підтримка інноваційного розвитку регіону на базі кластерного підходу (Англійською мовою). / Економічний часопис-XXI. – №3-4(2). – 2015. – С.37-4.
2. План заходів з реалізації у 2015 – 2017 роках Стратегії розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 року : Проект. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua>.
3. Стратегія розвитку Івано-Франківської області на період до 2020 року: Рішення обласної ради від 17.10.2014 р. №1401-32/2014. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua>.
4. Ткачук І.Г. Управління фінансами нових виробничих систем: теорія, методологія, практика: монографія / І. Г. Ткачук, С.О. Крпельницька. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2009. – 264 с.
5. Ткачук І.Г. Кластер народних художніх промислів “Сузір’я”: методика, коментар, поради: посібник / І.Г. Ткачук, С. О. Крпельницька, А.Д. Петруняк – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2009. – 272 с.
6. Організація виробництва за кластерною моделлю. Навчальний посібник. / І.Г. Ткачук, С. О. Крпельницька, А.Д. Петруняк – Івано-Франківськ: Видавництво “Плай” ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2009. – 280 с.
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 145-р від 27.01. 2010 р. «Про впровадження кластерної моделі розвитку народних художніх промислів». – [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

8. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

9. Крпельницька С. О. Нові підходи до відбору проектів стратегічного розвитку територій для державного фінансування / Вісник Прикарпатського національного університету. Економіка. – Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2015. – Вип. XI. – С.262 – 270.